

Döda djur

Såväl fiskar, fåglar som däggdjur kan dö av alggifter. Svenska och utländska rapporter visar att algblomningar har lett till flera husdjurs död i insjöar och havsområden runt Sverige. I andra havsområden inträffar även dödsfall hos människor. I Sverige är det ovanligt att alggifter överförs från till exempel fiskar till människor.

Största orsaken till att fiskar och vattenlevande djur dör i samband med algblomning är den syrebrist som uppstår då stora algmassor bryts ned efter en blomning.

Några råd vid algblomning

- Undvik att bada.
- Drick aldrig vatten med algblomning!
Det hjälper inte att koka vattnet, gifterna är kvar.
- Låt inte barn bada eller leka vid stranden!
- Husdjur och boskap bör hållas borta från stränder och vatten!

Rapportera iakttagelser av algblomningar till

- Kommunens miljö- och hälsoskyddskontor eller
- Närmaste länsstyrelses miljöenhet eller Informationscentralerna (se telefonlista)

Döda djur som hittas i eller vid vatten med algblomning kan skickas till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) för obduktion efter kontakt med avdelningen för Vilt, fisk och miljö.

För mer information om hälsorisker

- Informationscentralen för Egentliga Östersjön, Länsstyrelsen i Stockholm, tfn 010-223 11 60, www.infobaltic.se
- Informationscentralen för Bottniska viken, Länsstyrelsen i Västerbottens län, tfn 010-225 41 11
- Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA), tfn 018-67 40 00 (växel), www.sva.se
- Blåmusslan (information om förekomst av alggifter i musslor på Västkusten), tfn 010-224 43 20
- Den lokala sjukvårdsupplysningen alt. 1177 Vårdguiden, www.1177.se
- Giftinformationscentralen, tfn 08-33 12 31, 112 (vid akuta fall)

Ring till Sverige från utlandet: inled varje telefonnummer med landskod 0046 och slå sedan telefonnumret utan första nollan i riktnumret.

Länsstyrelsen
Stockholm

Länsstyrelsen
Västerbotten

STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

Informationscentralen för Bottniska viken

Denna broschyr är framtagen av:

Informationscentralen för Egentliga Östersjön vid Länsstyrelsen i Stockholm i samarbete med Informationscentralen för Bottniska viken vid Länsstyrelsen i Västerbottens län och Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

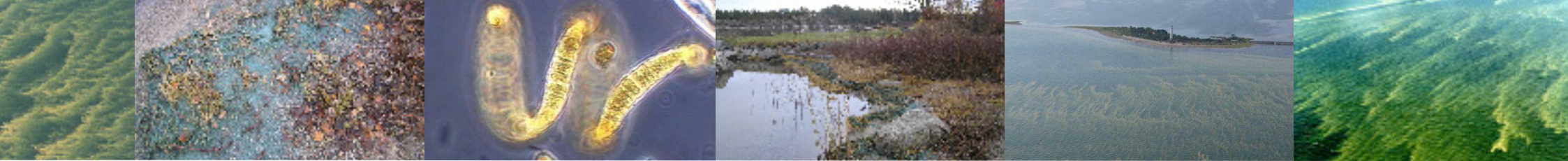
Foton: Bengt Ekberg, Christina Fagergren, Paavo Tulkki, Alice Ahoniemi, Bo Nyqvist, Kustbevakningsflyget, Magnus Dybeck, Helena Munk Sørensen, Magnus Hahne, Inga Lips

Layout: Monica Burell, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholm 2005.
Foldern är uppdaterad i juni 2014.

När växtplankton — mikroskopiskt små alger — förekommer i stor mängd kallar vi det algblomning. Vattnet grumlas, ändrar färg och algerna bildar ett lager på vattenytan. Lagrets tjocklek varierar beroende på hur kraftigt algerna blommar. Algmassan kan vara giftig och därför bör du undvika att bada under tiden som algblomningen pågår.

Algblomningar är vanliga i sjöar och hav. Kraftiga blomningar beror ofta på höga halter av näringsämnen, som fosfor och kväve. I Östersjön och insjöar består oftast problematiska blomningar av cyanobakterier, även kallade blågrönalger.

Under varma, stilla och soliga dagar är det större risk för algblomning. Algsörjan kan ligga kvar från några minuter upp till flera veckor beroende på vädret. Blåsigt väder får oftast blomningarna att brytas upp och försvinna.

Färg och utseende varierar

Algblomningar har olika färg och utseende beroende på mängd och art. Vattnet kan bli grönt, blågrönt, gulaktigt eller rött till rödbrunt och det kan röra sig om allt från grumligt vatten till tjocka massor av alger på ytan. Vanligen koncentreras de vid stränder och vikar. När en av de vanligare östersjöarterna blommar ser det ut som gröngul till gulvit rabarbersoppa och ibland till och med som kräm.

Algmassorna kan vara begränsade till små ytor men de kan också täcka hela sjöar, fjärdar eller stora ytor på öppet hav. Vissa algblomningar kan dessutom lukta illa.

Allt som är grumligt i vatten är inte algblomning, vattnet färgas och grumlas även av andra orsaker, till exempel av pollen, uppgrumlat bottensediment och losslitna större alger.

Ofta giftiga

En del algblomningar består av arter som kan producera alggifter. De giftiga blomningarna av cyanobakterier förekommer oftast under högsommaren (juli-aug) men även under hösten då vissa arter förekommer i begränsade blomningar. Eftersom det inte med blotta ögat går att avgöra om en algblomning är giftig bör du för säkerhets skull undvika kontakt med blomningar och alltid räkna med att de är giftiga.

Var försiktig!

Det är säkrast att undvika vatten med blommande alger. Småbarn och djur ska vara extra försiktiga och bör hållas borta från vattnet och strandkanten, där det blommar. Små barn kan genom kallsupar lätt få i sig stora mängder vatten. Kliande hudutslag kan även uppkomma om du sitter på en strand där alger spolats upp på land.

Husdjur kan inte känna om vattnet är giftigt. De kan därför få i sig dödliga doser av alggifter om de dricker vatten med alger eller då de slickar av pälsen efter ett bad i algblommande vatten.

Vissa alggifter tas upp av musslor som då blir giftiga. Det här är främst ett problem på Västkusten där musselkonsumtion vid algblomning kan vara en hälsorisk.

Tänk på att gift kan finnas kvar en period efter att algerna inte längre syns.

Vanliga symptom

Några symptom på förgiftning är illamående, hudirritationer och ögonbesvär, mag- och tarmproblem eller feberattacker. Kontakta läkare om du fått sådana symptom. Om du har badat i vatten med algblomning bör du duscha efteråt.

De första symptomen hos djur som fått i sig giftigt vatten är kräkningar och diarré. Ett husdjur som uppvisar symptom måste snabbt komma under behandling hos en veterinär. Om djuret har badat ska det snarast sköljas av och torkas.

Alggift känt sen mer än 100 år

De första publicerade rapporterna om giftiga alger kom från Australien redan 1878. I dessa beskrivs hur kreatur avlidit kort tid efter att de fått i sig vatten med alggifter i.

Cyanobakterier är inget nytt utan har emellanåt blommat kraftigt i Östersjön sen minst 8000 år tillbaka.

Fakta om alger och algblomningar

- Alger kan vara såväl mikroskopiskt små som mycket stora, upp till 60 meter långa. De små algerna (så kallade växtplankton) kan röra sig fritt i vattnet medan de större ofta sitter fast i botten. Det är de små algerna som kan ge algblomningar under rätt förhållanden.
- Alger är en viktig länk i näringskedjan. Förutom att vara föda åt många andra organismer så är de, precis som landväxter, betydelsefulla syreproducenter.
- Vissa bakterier, cyanobakterier eller så kallade "blågrön-alger", liknar alger i sin uppbyggnad och sitt sätt att föröka sig. Cyanobakterier, varav en del kan producera farliga gifter, ger upphov till mycket av det vi normalt kallar algblomningar i Östersjön och insjöar.
- En del alger och cyanobakterier har små gasblåsor så att de flyter och lätt sprids med strömmar.

